

2. M. Johnson, C. Christensen, H. Kagermann. Reinventing Your Business Model (HBR Bestseller) // Harvard Business Review. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://hbr.org/product/reinventing-your-business-model/an/R0812C-PDF-ENG>.
3. A. Osterwalder. What is a business-model? – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.slideshare.net/Alex.Osterwalder/what-is-a-business-model>.
4. Кучеренко Д. Г., Мартинюк О. В. Стратегії розвитку освітніх систем країн світу: Монографія / Д. Г. Кучеренко, О. В. Мартинюк – К.: ІПК ДСЗУ, 211. – 312 с.

УДК 338.147

Валентина Лаврененко,
канд. економ. наук, доцент кафедри економіки та підприємництва,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»,
vlave@ukr.net

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ ПЕРЕДУМОВ СТВОРЕННЯ ЕКОСИСТЕМИ ІННОВАЦІЙ «УНІВЕРСИТЕТ – БІЗНЕС»

FOREIGN EXPERIENCE IN THE FORMATION OF THE PREREQUISITES FOR THE CREATION OF AN ECOSYSTEM OF INNOVATION "UNIVERSITY - BUSINESS"

ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ ФОРМИРОВАНИЯ ПРЕДПОСЫЛОК СОЗДАНИЯ ЭКОСИСТЕМЫ ИННОВАЦИЙ «УНИВЕРСИТЕТ - БИЗНЕС»

Анотація. Розглянуто передумови використання потенціалу співпраці ЗВО з бізнесом як складової економічному розвитку. Проаналізовано зарубіжний досвід структуризації елементів інтегрованої екосистеми інновацій, що забезпечує можливість обґрунтування стратегічних і оперативних рішень, спрямованих на розвиток партнерства ЗВО з підприємницьким середовищем.

Abstract. The prerequisites for using the potential of cooperation between HEO and business as a component of economic development are considered. The foreign experience of structuring the elements of an integrated ecosystem of innovations is analyzed, which provides the opportunity to justify strategic and operational decisions aimed at developing a partnership between HEO and the business environment.

Аннотация. Рассмотрены предпосылки использования потенциала сотрудничества УВО с бизнесом как составляющей экономического развития. Проанализирован зарубежный опыт структурирования элементов интегрированной экосистемы инноваций, обеспечивающий возможность обоснования стратегических и оперативных решений, направленных на развитие партнерства УВО с предпринимательской средой.

Наявність результативних відносин між закладами вищої освіти та зовнішніми (як державними, так і приватними) організаціями все частіше у науковій літературі визнається як джерело інновацій, що впливає на економічний і соціальний розвиток держави. Попри визнання цінності взаємодії між університетами та бізнесом як взаємовигідного процесу, така співпраця (англ. «university - business cooperation» - скорочено UBC) все ще залишається малодослідженою областю, відповідно й розуміння цього явища є контраверсійним, оскільки більшість досліджень зосереджуються на вивченні конкретних прикладів, а не на узагальненні та розробці цілісної системи наукових і прикладних поглядів. Важливість розвитку UBC-форматів визнається й на державному рівні, оскільки це сприятиме розбудові інфраструктури й стимулюванню інноваційного розвитку країни.

Проте, UBC є дуже складним явищем передачі знань, що потребує врахування дії багатьох факторів. Тому розробка інтегрованої концептуальної структури UBC як екосистеми інновацій залишається серйозною проблемою для дослідників. У першу чергу необхідно системно ідентифікувати і класифікувати різні елементи екосистеми UBC. Аналіз наукової літератури показує, що UBC спирається на різні дисциплінарні області менеджменту, економіки, права, соціології тощо. Також наявні дослідження UBC з точки зору політології,

низки організаційних теорій, значну увагу приділяється вивченню потенціалу комерціалізації результатів досліджень шляхом розвитку підприємницької діяльності. Спрямованість наукових досліджень на питання комерціалізації призвела до формування дослідницького підходу, наслідком якого стали спроби вийти за рамки аспектів передачі технологій і з'ясувати, як ЗВО розвивають своє середовище і отримують додаткові поштовхи до інноваційного розвитку через співпрацю з бізнесом.

Іншою причиною, що зумовила зміщення наукових досліджень у бік одностороннього трансферу знання від ЗВО до бізнесу, стала поглиблена увага державних структур багатьох країн Заходу саме до цього аспекту взаємодії в рамках UBC. Звертає на себе увагу той факт, що UBC протягом останніх 30 років постійно перебуває у центрі уваги досліджень, пов'язаних з макрополітикою у цій сфері. Відповідно, розглядаються різні варіанти розвитку UBC «зверху», тобто через пряме регулювання або опосередковане стимулювання урядами цього процесу. На сьогодні розроблено наукові концепції, на яких може бути збудовано інтегровану структуру UBC як екосистеми інновацій: це концепція «потрійної спіралі» та «підприємницького університету». Проте, в літературі на сьогодні відсутні цілісна теорія, яка б враховувала всі елементи організації ефективного управління UBC.

Звертаючись до сучасної зарубіжної практики, відзначимо, що управління UBC у ЗВО, як правило, є децентралізованим, часто фрагментованим і обмеженим співпрацею окремого університетського підрозділу з певним відділом якоїсь компанії. Такий стан речей часто є наслідком об'єктивних процесів розвитку університету. Тобто практичні механізми UBC часто мають місце саме на рівні окремих осіб або підрозділів у такий спосіб, що забезпечує відсутність їх інтеграції та координації. Отже, організаційні можливості стратегічного рівня не використовуються, їх потенційна ефективність і ефект масштабу зменшуються.

Ще одна проблема, що робить управління UBC у ЗВО дезагрегованим, полягає в тому, що існує розрив між різними рівнями менеджменту UBC, зокрема політичним, стратегічним та операційним рівнями, що призводить до відсутності паритету. Як правило, не вистачає єдиного і спільного бачення того, як університети повинні співпрацювати з підприємствами, а також не розпрацьований загальний інструментарій або релевантні організаційні структури для управління цією діяльністю. Для успішного вирішення цих проблем необхідною є структуризація механізмів і політик ЗВО у єдину модель.

Покращання розуміння особливостей функціонування UBC передбачає розробку загального бачення для всіх учасників, залучених в розробку UBC. Для цього повинна існувати міжорганізаційна структура управління ефективністю UBC, яка має забезпечувати стратегічну, аналітичну та оперативну перспективи. Процес формування такої структури містить як структурний (описує елементи), так і функціональний (описує відносини) підходи до оптимізації системи та охоплювати як загальні, так і конкретні елементи системи UBC. Це дозволяє зацікавленим сторонам, які займаються розробкою внутрішньо університетських стратегій і політик, аналізувати більш широкі аспекти системи (забезпечувати процеси планування), зацікавленим учасникам зосередитися на деталях виконання стратегічних рішень (операціоналізація), а також аналітичним підрозділам - можливість контролювати систему (аналітична функція).

Для досягнення цього необхідно створити ряд елементів структури UBC, які мають підкріпити цю основу. Спочатку необхідно впровадити модель процесу, наприклад, можливо використати метод управління ефективністю LogicModel. Його використання дозволяє вимірювати ефективність альянсів НДДКР за участю ЗВО. Він складається з п'яти основних елементів: вхідних даних, входів, вихідних даних, результатів і впливу і іноді зображується у вигляді кругової моделі, а не лінійної, з результатами, що включаються в вихідні дані для майбутньої діяльності.

Крім того на процес проведення UBC впливають зовнішні фактори, серед яких виділяються три типи факторів: механізми, що підтримують розвиток UBC («підтримуючі механізми»), тимчасові чинники, які або гальмують, або стимулюють процес UBC

(«обставини UBC»), і більш перманентні фактори, що впливають на процес UBC, а також впливають на все інші елементи в структурі («контекст UBC»).

Розглянемо також ключові внутрішні складові, що впливають на можливість створення і визначають потенціал розвитку UBC на рівні університету. Вчені підтвердили ключову роль ресурсів в стратегічних альянсах і в стосунках між ЗВО та бізнесом, а також важливість надання ресурсів обох партнерів декількома способами для успішності UBC. Входи UBC, які називають активаторами, містять всі доступні ресурси, які можуть бути потенційно включені в процес UBC і об'єднані для використання в діях UBC. Визначення вхідних даних життєво важливо для розуміння того, що може бути інвестовано або надано для розвитку UBC. Було запропоновано кілька типологій ресурсів, найбільш поширеною з яких є їх класифікація на людські, фінансові та фізичні.

Дослідження елементів ефективної екосистеми інновацій на базі ЗВО має бути доповнене регіональним та національним контекстом, враховувати особливості поточного стану економіки та потенціал національної інноваційної системи та аспекти її розвитку.

Література

1. Управління ефективністю функціонування і розвитку підприємств [Електронний ресурс] : монографія / [Г. О. Швиданенко, І. М. Репіна, В. П. Кукоба та ін.] ; М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». – Електрон. текстові дані. – Київ : КНЕУ, 2016. – 397, [3] с. – Назва з титул. екрану.
2. Управління ресурсами підприємства : монографія / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана» ; [Г. О. Швиданенко, О. Б. Бутнік-Сіверський, В. П. Кукоба та ін.] ; за заг. ред. Г. О. Швиданенко. – Київ : КНЕУ, 2014. – 424 с.
3. Новітні тенденції розвитку управління підприємствами : монографія / [О. С. Федонін, Г. О. Швиданенко, В. В. Лаврененко та ін.] ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». – Київ : КНЕУ, 2011. – 257 с.
4. Управлінський контролінг [Електронний ресурс] : колект. монографія / [Г. О. Швиданенко, О. Б. Бутнік-Сіверський, І. А. Павленко та ін.] ; за заг. ред. Г. О. Швиданенко ; М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». – Електрон. текстові дані. – Київ : КНЕУ, 2015. – 156 с. – Назва з титул. екрану.
5. Контролінг : навч. посіб. / Г. О. Швиданенко, В. В. Лаврененко, О. Г. Дерев'яно, Л. М. Приходько ; М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». – Київ : КНЕУ, 2008. – 257 с.
6. Павленко І. А. Інноваційне підприємництво як наукова категорія / І. А. Павленко, Л. А. Петренко // Інвестиції: практика і досвід. – 2014. – № 16. – С. 12–15.
7. Петренко Л. А. Життєві цикли інновацій / Л. А. Петренко // Ефективна економіка [Електронний ресурс] : електр. наук. фак. вид. / Дніпропетр. держ. агр.-екон. ун-т. – Електрон. текст. дані. – Дніпропетровськ, 2012. – № 4. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/index.php?op=1&z=1104>. – Назва з титул. екрану.
8. Павленко І. А. Світовий досвід аналізу та моніторингу інноваційного розвитку / І. А. Павленко, Л. А. Петренко // Агросвіт. – 2014. – № 16. – С. 3–12.
9. Петренко Л. А. Аналіз найбільш інноваційних компаній світу за рейтингом Forbes / Петренко Людмила Анатоліївна, Приходько Анна Олександрівна // Стратегія економічного розвитку України : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана ; [редкол.: В. А. Верба (голов. ред.) та ін.]. – Київ : КНЕУ, 2018. – Вип. 43. – С. 57–68.
10. Петренко Л. А. Інновації в рослинництві: актуальні напрями та показники ефективності впровадження / Л. А. Петренко, Р. В. Шевченко // Агросвіт. – 2019. – № 4. – С. 42–50.
11. Гаращенко Н. М. Інституціональні аспекти використання підприємницького потенціалу малого і середнього бізнесу в Україні у контексті євроінтеграційних реформ / Н. М. Гаращенко, В. В. Лаврененко // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Нац. ун-т «Львів. політехніка» ; [редкол.: Н. І. Чухрай (голова) та ін.]. – Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2017. – № 875. – С. 115–121